

Гуца поїхав до Болгарії збирати археографічні й етнографічні материяли та студіювати сучасний побут Болгарів. Не вважаючи на численні перешкоди, і то не тільки з боку Турків, але й самих Болгарів, Гуца не зражував ся й працював дуже енергічно. Вернувши ся до Росії, він на підставі зібраного матеріалу оголосив цілий ряд нових праць: „О характерѣ народныхъ пѣсень у Славянъ задунайскихъ“, „О зародышѣ новой болгарской литературы“, „Влахо-болгарскія или дако-славянскія грамоты“, „Критическія изслѣдованія объ исторіи Болгаръ“, „Нѣкоторыя черты путешествія въ Болгарію“. Його інтересувала й стара історія Руси, де він виступав рішучим антинорманістом і речником словянської теорії (Скандивоманія и ея поклонники, Мысли объ исторіи вообще и русской въ частности, О древнихъ жилищахъ русскаго народа і т. н.). Сі праці його рішучо вплинули на вироблення російського славянофільства, якого одним з духових батьків був він. Преважна частина з них була опублікована вже по його смерті. Передчасна смерть перервала кипучу діяльність ентузіаста. В 1839 р. (26 марта) він помер у Москві, полишивши по собі багато розпочатих праць і різні папери, в частині доси не видані. З посмертних публікацій його особливо интересна „О спорахъ между Южанами п Сѣверянами на счетъ ихъ руссизма“. З неї видно, що українське почуте все жило в Гуці, хоч спеціального українського патріотизма в ній не бачимо вже. Україна перестала бути його вітчиною. Угорська Русь не интересовала його серед різнородних студій, здасть ся, зовсім. І в тім була його вина перед убогою тою вітчиною. Талановитий, енергічний, з прикметами новатора й провідника, він так би здав ся для відродження Угорської Руси!...

В. Гнатюк.

Шість листів пок. Ізидора Шараневича з рр. 1862—1864.

Пок. Богдар Кирчів передав мені в числі иньших паперів, що їх одержав від свого тестя, пок. о. Миколи Кобринського, священника в Ценеві Долинського пов., також оті листи пок. професора львівського університету Ізидора Шараневича, писані до тогож о. Миколи Кобринського. З уваги, що ті листи не торкають ніяких приватних відносин, а можуть причинити ся де в чому до зрозуміння відносин Галицької Руси в початку

60-их років, як також для характеристики самого пок. Шараневича, публікую їх в цілості, заховуючи в повні їх мову й правопись. На основі сих листів прийдець ся дещо змодіфікувати думку Впов. проф. Грушевського, висловлену в некрольогу І. Шараневича (Записки т. XLV, Miscellanea стор. 13), буцім то він аж до 80-их років намагав ся писати народнім язиком і тільки пізнійше на тім полі зробив уступку змаганням своїх союзників. Може відповіднійше буде сказати, що від початку 60-их років Шараневич у друкованих виданнях в ряди-годи робив уступки народньому язикови (прим. у Коссаковім „Львовянинѣ“), а звичайно писав мішаним язичием, хоча говорив чисто по народньому. Се був якийсь фаталізм деяких старших людей (прим. також пок. М. Малиновского), що говорили гарно по народньому, а скоро тільки сіли писати, здавало ся, що раптом забували всяку живу мову, тратили почуте орґанічності язика, а часто навіть почуте значіня поодиноких слів і гонячись ніби то за висшим стилем впадали часом у забавні комбінації слів.

I. Возлюбленный друже! Черезъ Господина Гушалевича отримал-я 5 р. за Ильницкого сочиненіе Звенигородъ а 8 р. 10 кр. за Утреню. Рештку екземплярей затримай у себе, — може пѣзнѣйше коли спродасти подарит-ся. Посилаю Тебѣ еще 10 екземплярей моего сочиненія „Стародавнего Львова, единъ екземпляръ по 60 кр. новыхъ, а для тебе еще единъ екземпляръ. Прошу Тя причитай все прилѣжно отъ дошки до дошки, а переконаешъ-ся, що прилѣжно дуже вироблено, — и напиши коротку рецензію до нашего Слова. Попереднѣйшихъ правниѣхъ не был-я въ Твоихъ околицяхъ, али дасть Богъ дождати слѣдующихъ празниѣхъ буду и Тебе посѣщу. — Я дармо не сиджу, роблю надъ величественою гісторическою картою Южной Руси, и продолжаю нашего Зубрицкого гісторію о едное столѣтіе дальше. Прошу Тя спродавай мое Тебѣ посылаемое сочиненіе, али тѣлько такимъ щобы въ нихъ пусто нележало, я уже всего лишъ 10 екземплярей маю, а решта все помеже люде розійшло ся. Дякую Тебѣ щиро за твой трудъ около спродажи книжокъ и цѣлую Тебе и всѣхъ Твоихъ сердечно Твой другъ Исидор Шараневичъ. Дня 1 Цвѣтня 1862.

II. Любезнѣйшій Николаю! Еще минувшого року послалъ я Тебѣ на спродажъ 12¹⁾ екземплярей моего сочиненія „Стародавний Львовъ“ на спродажъ. Прилучена картка почтова тое свѣдчить. Если Тебѣ подарило-ся спродати тыи екземпляри, то прошу пришли мнѣ гроши, а если

¹⁾ Цифра невиразна — чи 10 попр. на 12, чи павпаки. — I. Ф.

нѣтъ, то пришли мнѣ оставши-ся экземпляры назадъ черезъ почту — и оттягни собѣ ласкаво выдатокъ почтовый книжочками.

Моя исторія Галицко-Володимирской Руси обрѣтае-ся уже въ печати — напечатано уже 7 листовъ, буде всего 25.

Еще разъ повтаряю мое прошеніе, въ причины, що Ставропитія тисне мене, щобымъ заплатилъ за печатанье реченого дѣлца, а мнѣ еще въ всѣхъ сторонъ грошей не пописилано.

Слѣдующихъ празникъ надѣю-ся быти на празникахъ въ Вашихъ сторонахъ и Васъ посѣщу, а теперъ отпосылаю Tobѣ и Твоей родинѣ мое щирое поздоровленіе Твой другъ и пріятель Исидоръ Шараневичъ. Дня 5 Сѣчня 1863. Въ навечеріе Рождества Христова.

III. Любезный брате! Посылаю Tobѣ любезный брате 10 экземплярей моей исторіи на спродажъ, экземпляръ по 2 р. 50 кр. а. в., якъ спродасъ, то пришлю Tobѣ 1 экземпляръ даромъ. Если бысь хотѣлъ бѣльше экземплярей, то бы я Tobѣ прислалъ, щобы-сь порозпродавалъ. Вспирай мя брате! въ моихъ благородныхъ намѣреняхъ, лише никому мое дѣло не накедуй. Я въ немъ вылялъ всю душу мою, а другій томъ буде еще лучшій отъ первого. Цѣлую Тя возлюбленный сердечно Твой Тя любячій другъ Исидоръ Шараневичъ. Дня 30 Червня 1863.

Гроши, якъ спродасъ, пришлешъ мнѣ въ Септембрѣ, за почту въ спродажи собѣ ѡтбери — даруй моей смѣлости — а если бы-сь бѣльше требовалъ — то напиши — я пришлю.

IV. Возлюбленный друже! Прошу Тебе возлюбленный Миколаю, щобы-сь былъ ласкавъ, еще предъ 20-имъ Грудня почтою гроши за мою Исторію прислати, скѣлько уже ихъ собралъ-есь. Но певно, мой Возлюбленный! еще предъ 20-имъ, бо на 20-ого Грудня маю неохибный реченець до печати платити. Ѳтягни собѣ, що Тя почта коштвала. Адресуѣ: „An Szaraniewicz k. k. Gymnasiallehrer am akad. Gymnasium in Lemberg“. — Я теперъ роботаю надъ переводами гимназіальныхъ книжокъ на рускій языкъ, — бо у насъ на академическомъ гимназіумъ заводит-ся языкъ рускій. Если маешъ що хорошего до Христоматіи до 4. классы послати, то пришли на мои руки, я умѣщу помежи иными хорошими статіями, котори уже въ моихъ рукахъ находят-ся. Цѣлую Тебе и всѣхъ Твоихъ сердечно Твой счирый другъ и пріятель Исидоръ Шараневичъ. Львѣвъ дня 4 Грудня 1863.

V. Возлюбленный брате! Отрималъ-емъ черезъ ерея и декана Ружицкого 20 р. а. в. за спродани экземпляры моей исторіи. По Твоему желанію послалъ я Tobѣ еще 8 экземплярей, спродавай ихъ по 2 р. 50, и тѣлько тамъ, где правдивое убожество, а воля счира кушити ю, давай за 2 р. а. в., бо уважай мой брате, що и такъ туне я пускаю, и ледва

издержки до печати заплатить змогу. Дякую Тебѣ за Твои счирі слова, Ты еще одинъ, що такъ мило о мнѣ вспоминаешь, прочи колеги на мя позабували. Цѣлую Тя Возлюбленный Брате сердечно Твой другъ Исидоръ Шараневичъ. Львѣвъ дня 18 Грудня 1863.

VI. Возлюбленный Николаю! На 1-вого Априля припадає реченець, въ которымъ я 3-ту рату долгу затыгнутого на печатанье моей исторіи заплатить съобовязавъ-ся. Я послалъ на Твое желанье 8 екземплярей Исторіи черезъ Декана Ружицкого. Если подарило-сь Тебѣ спродати ихъ, то прошу пришли мнѣ гроши еще предъ тимъ реченцемъ, бо Институтъ дуже натискає на мене, якъ реченець надходить. Цѣлуючи Тебе мой возлюбленный сердечно, такожъ поздоровляючи Твою родину, зостаю якъ всегда Твоимъ жичливымъ другомъ Исидоръ Шараневичъ. Львѣвъ дня 22 марта 1864.

Так виглядала в 60-их роках і довго ще потім продаж руської книжки в Галичині. Не диво, що й література, а тим паче наукова продукція йшла так пиняво і стояла на такім примітивнім ступні розвитку.

Др. Іван Франко.

